

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร

เปรียบเทียบรูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตร
กรณีศึกษา: สหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด
A Comparison of Accounting Forms of Agricultural Cooperatives
Case Study: Mae Sot Agricultural Cooperative Limited
And Mae Sot Cooperative Limited.

วารภรณ์ ตาโท¹, อารียา สุนทรปาน² และ ทิพย์วรรณ ศิบุญนันท์³
Warapron Tato¹, Areeya Soontornpan² and Tippawan Siboonnun³

^{1,2} นักศึกษาศาสาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร แม่สอด

³ อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร แม่สอด

บทคัดย่อ

การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตร: กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชี และเปรียบเทียบรูปแบบการจัดทำบัญชีสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของสหกรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โดยสถิติพรรณนา การอธิบายข้อมูล และการเปรียบเทียบความเหมือนต่างของข้อมูลในการจัดทำบัญชีของทั้งสองสหกรณ์

ผลการศึกษา พบว่า ความเหมือน คือ ทางสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจที่เหมือนกันได้แก่ ธุรกิจด้านการซื้อ - ขายวัตถุดิบเพื่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ธุรกิจการบริการด้านเงินกู้ให้แก่สมาชิกทางสหกรณ์ ธุรกิจการให้บริการด้านเงินฝากจากสมาชิกทางสหกรณ์ และธุรกิจด้านสถานบริการปั้มน้ำมัน ขั้นตอนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ประเภทและแบบฟอร์มของเอกสาร โครงสร้างในการดำเนินงาน หน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่าย และความต่าง คือ การแสดงผลงบการเงินและการจัดทำบัญชี ได้แก่ การออกเอกสารสำคัญทางบัญชีของทั้งสองสหกรณ์ โดยทางสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด บันทึกในโปรแกรมแล้วทำการแสดงผลออกมาทางเครื่องพิมพ์และใช้ระบบบัญชีคู่ ส่วนของโปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกบัญชีใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ACL ของอาจารย์สุวัฒน์ ชันเชื้อ และทางสหกรณ์การนิคมแม่สอด จำกัด จะออกเอกสารที่ทางสหกรณ์จัดทำขึ้นเอง ใช้ระบบบัญชีเดียวในสมุดจดบันทึกจากนั้นนำข้อมูลไปบันทึกในโปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกบัญชีใช้โปรแกรมกรมตรวจบัญชีและโปรแกรม GL (General Ledger)
คำสำคัญ: สหกรณ์การเกษตร / รูปแบบการจัดทำบัญชี / เปรียบเทียบรูปแบบการจัดทำบัญชี

Abstract

A comparison of accounting forms of agricultural cooperatives, case study: Mae Sot Agricultural Cooperative Limited and Mae Sot Cooperative Limited which aimed to study and compare accounting formats of Mae Sot Housing Cooperative Ltd. and Mae Sot Agricultural Cooperative Ltd. through the interview for data collection. Descriptive statistics, explanation, comparison, and contrast in the accounting data of the two cooperatives were employed for data analysis.

The findings shown that in comparison, both cooperatives run the business in; purchasing and selling the materials, loan service to the members, deposit service, petrol service, operating procedure, types and forms of documents, operation structure and the duties of each section. In contrasting, showing the results of financial statements and accounting preparation for instance, the issuance of important documents in accounting of both cooperatives shown that Mae Sot Agricultural Cooperative was used ACL software packages of Mr. Suwat Khanchuea then printout

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

and a double entry book-keeping. Whereas, Mae Sot Housing Cooperative was used a customized document and a single account system. The data then was recorded in auditing program and GL (General Ledger)

Keywords: Agricultural Cooperative / Accounting Formats / Compare of Accounting Formats

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสหกรณ์ในประเทศไทย มีมูลเหตุสืบเนื่องมาจาก เมื่อประเทศไทยได้เริ่มมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น ทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงและยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุนอีกด้วย ชาวนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลาทำนาได้ข้าวเท่าใดก็ต้องขายใช้หนี้เกือบหมด สมัยนั้นทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชการที่ 5 และความช่วยเหลือร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์สากลในด้านอื่นๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ โดยมีสหกรณ์ทุกประเภทเป็นสมาชิก ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทสหกรณ์ไว้ 6 ประเภท ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2516 ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ กรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์จึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า "สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้" โดยจดทะเบียน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 (ปัจจุบัน มีสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน เป็นสหกรณ์ประเภทที่ 7 ตามกฎกระทรวงกำหนดประเภทสหกรณ์ที่รับจดทะเบียน พ.ศ. 2548) ซึ่งนับแต่สหกรณ์ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทย จวบจนปัจจุบันผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของสมาชิก จนทำให้จำนวนสหกรณ์ จำนวนสมาชิกปริมาณเงินทุนและผลกำไรของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี การสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะต่อประชาชนที่ยากจน สหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไข้ปัญหาในการประกอบอาชีพและช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น (สำนักนโยบายและมาตรฐาน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550).

จุดประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกสหกรณ์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เนื่องจากในอำเภอแม่สอดมีการทำอาชีพเกษตรกรเป็นจำนวนมาก และชาวบ้านส่วนใหญ่มีการทำอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงได้เลือกสหกรณ์ในอำเภอแม่สอดเพื่อศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีทั้ง 2 สหกรณ์คือ สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด และสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด เพื่อศึกษารูปแบบการทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรว่ามีรูปแบบการจัดทำบัญชีอย่างไร เพราะงานด้านการจัดทำบัญชีถือเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินงานของสหกรณ์ ถ้าหากว่าผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีความรู้และความเข้าใจในหลักการจัดทำบัญชี มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่จะช่วยป้องกันการทุจริตในสหกรณ์ได้เป็นอย่างมาก และทำให้การบริหารงานด้านการบัญชีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรแม่สอด และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด และสหกรณ์การเกษตรแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีของสหกรณ์นิคมแม่สอด จำนวน 1 คนและสหกรณ์ แม่สอด จำกัด จำนวน 1 คน

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จะเป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด และสหกรณ์แม่สอด จำกัด โดยแสดงเนื้อหาการสัมภาษณ์ ดังนี้

- ผู้จัดทำบัญชีในสหกรณ์การเกษตร จำเป็นต้องจบการศึกษาทางด้านบัญชีโดยตรงหรือไม่อย่างไร

- โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตร และการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายงานอย่างไร

- แบบฟอร์มและเอกสารทางบัญชีของสหกรณ์มีอะไรบ้าง และมีรูปแบบอย่างไร

- กระบวนการขั้นตอนและวิธีการบันทึกบัญชีของทางสหกรณ์มีลักษณะเป็นอย่างไร

- ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรมีอะไรบ้าง อย่างไร

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ โดยจะนำแบบสอบถามที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบหาความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ (IOC=0.86)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีที่สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด และสหกรณ์แม่สอด จำกัด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยเขียนเป็นความเรียง อธิบายลักษณะของสิ่งที่ศึกษาโดยเฉพาะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยได้มีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บัญชีของสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด คือ คุณณัฐรดา สีเขียว ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่การบัญชี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี เศรษฐฯ อายุ 30 ปี ประสบการณ์การทำงาน 1 ปี และผู้จัดการของสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด คือ คุณสุวัฒน์ มีผิว ตำแหน่ง ผู้จัดการ ซึ่งมีความรู้ทางด้านบัญชีของสหกรณ์ วุฒิการศึกษาปริญญาตรี เศรษฐฯ อายุมากกว่า 48 ปี ประสบการณ์การทำงาน 8 ปี

รูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตร

ผลการศึกษาของสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้จัดทำบัญชีต้องจบสาขาบัญชีมาโดยตรง เพราะทางสหกรณ์มีชื่อบัญชีเฉพาะ มีความซับซ้อน ผู้ทำบัญชีจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของบัญชีสามารถดูหรืออ่านงไปได้ โดยขั้นตอนในการบันทึกบัญชี คือจะมีการบันทึกรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นในแต่ละฝ่ายในโปรแกรมสำเร็จรูป ACL ก่อนเบื้องต้น และจะส่งมอบเอกสารให้แก่ฝ่ายบัญชีเพื่อทำการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมทำบัญชีของสหกรณ์

ผลการศึกษาของสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้จัดทำบัญชีของสหกรณ์ไม่จำเป็นต้องจบบัญชีโดยตรงมาก็สามารถทำบัญชีได้ เนื่องจากสหกรณ์มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาตัวเอง โดยกรมตรวจบัญชีส่งเสริมสหกรณ์มาให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านบัญชีเป็นประจำ ซึ่งในขั้นตอนการบันทึกบัญชีในแต่ละฝ่ายหรือจะออกเอกสารสำคัญต่างๆ จากนั้นผู้จัดทำบัญชีจะทำการบันทึกลงในสมุดบัญชี และบันทึกลงโปรแกรมกรมตรวจบัญชี

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร

ผลการศึกษาของสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด พบว่ามีการดำเนินธุรกิจทั้งหมดอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจการซื้อ/ขายวัตถุดิบเพื่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ธุรกิจการบริการด้านเงินกู้ ธุรกิจด้านเงินฝากจากสมาชิกของสหกรณ์ และธุรกิจด้านสถานีปั้มน้ำมัน ซึ่งประเภทเอกสารหรือใบสำคัญที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชีอาจได้รับจากภายในและภายนอกสหกรณ์ ถือเป็นหลักฐานสำคัญเพื่อนำไปบันทึกรายการด้านการเงินต่างๆ ภายในสหกรณ์ และใช้เป็นหลักฐานเก็บไว้เป็นข้อมูล ได้แก่ ใบรับเงินกู้ ใบสำคัญรับ ใบสำคัญจ่าย ใบรับฝากเงิน ใบถอนเงิน ใบซื้อสินค้า ใบกำกับสินค้า ใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น และผลการศึกษาของสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัดพบว่าทางสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ การซื้อ/ขายวัตถุดิบเพื่อการดำเนินงานของสหกรณ์ การบริการด้านเงินกู้ การให้บริการด้านเงินฝาก สถานีบริการปั้มน้ำมัน และการให้บริการด้านการจัดสรรที่ดิน ซึ่งมีประเภทเอกสารภายในที่สหกรณ์จัดทำขึ้นเองเป็นหลักฐานสำคัญเพื่อบันทึกรายการเงินต่างๆ ภายในสหกรณ์และภายนอกสหกรณ์

ปัญหาและอุปสรรคที่พบเจอในการจัดทำบัญชี

ผลการศึกษาของสหกรณ์การเกษตร แม่สอด จำกัด พบว่าอายุการทำงานของผู้จัดทำบัญชี ส่งผลให้ใช้ระบบบัญชีของสหกรณ์ยังไม่ชำนาญในการใช้โปรแกรมในการบันทึกบัญชี ทำให้การจัดทำงบประมาณไม่ลงตัว และผลการศึกษาของสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด พบว่า ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จะมีบ้างในช่วงแรกๆ ที่มีการใช้ทั้งสมุดบัญชีและโปรแกรม ซึ่งขณะนั้นเจ้าหน้าที่ยังไม่มีความชำนาญในการใช้โปรแกรม จึงทำให้การดำเนินงานในการบันทึกล่าช้า และเกิดข้อผิดพลาด สำหรับการทำบัญชีต้องปิดบัญชีภายในสิ้นวันให้เรียบร้อย

ผลการเปรียบเทียบความเหมือนต่างของรูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด กับสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดทำบัญชี

ความเหมือน	ความต่าง
-การดำเนินธุรกิจเหมือนกันคือ ธุรกิจด้านการซื้อ/ขายวัตถุดิบเพื่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ธุรกิจการบริการด้านเงินกู้ให้แก่สมาชิกทางสหกรณ์ ธุรกิจการให้บริการด้านเงินฝากจากสมาชิกทางสหกรณ์ และธุรกิจด้านสถานีบริการปั้มน้ำมัน -ขั้นตอนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ คือทั้งสองสหกรณ์มีขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจที่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการการจัดหาสินค้ามาขาย ขั้นตอนการให้บริการด้านเงินกู้ และขั้นตอนด้านการฝาก-ถอนเงิน	การออกประเภทของเอกสารหรือใบสำคัญทางบัญชี สหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด ออกเอกสารโดยการลงบันทึกในโปรแกรมแล้วแสดงเอกสารออกทางปริ้นเตอร์ สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด จะออกเอกสารที่ทางสหกรณ์จัดทำขึ้นแล้วบันทึกด้วยมือลงในสมุดบัญชีและทำการบันทึกลงในโปรแกรม
ประเภทและแบบฟอร์มของเอกสารคือ รูปแบบของเอกสารของทั้งสองสหกรณ์มีความเหมือนกัน เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบเงินกู้ ใบฝากเงิน ฯลฯ	การบันทึกบัญชี สหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด การบันทึกลงในระบบบัญชีคู่ สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด การบันทึกในระบบบัญชีเดี่ยว
-โครงสร้างในการดำเนินงานคือ สหกรณ์มีการจัดโครงสร้างขององค์กรและหน้าที่ความรับผิดชอบเหมือนกันจัดรูปแบบในการดำเนินงาน ตำแหน่งหน้าที่เหมือนกันเช่น การทำงานของฝ่ายการเงิน บัญชี การตลาด ฯลฯ	โปรแกรมในการบันทึกบัญชี สหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด การบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูป ACL สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด โปรแกรมที่ใช้จะใช้โปรแกรมของกรมตรวจบัญชี และโปรแกรม GL (General Ledger)

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษา สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

เปรียบเทียบรูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตร: กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่าความเหมือน คือ ทางสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจที่เหมือนกันได้แก่ ธุรกิจด้านการซื้อ-ขายวัตถุดิบเพื่อการค้าของสหกรณ์ ธุรกิจการบริการด้านเงินกู้ให้แก่สมาชิกทางสหกรณ์ ธุรกิจการให้บริการด้านเงินฝากจากสมาชิกทางสหกรณ์ และธุรกิจด้านสถาบันบริการปั๊มน้ำมัน ขั้นตอนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ประเภทและแบบฟอร์มของเอกสาร โครงสร้างในการดำเนินงาน หน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งกล่าวไว้ว่าบทบาท ภารกิจ หน้าที่การดำเนินงาน โครงสร้างการดำเนินงานของสหกรณ์จะต้องเป็นไปตามระเบียบของทางสหกรณ์เพื่อการบริหารงาน และพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้ามั่นคง สร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกสหกรณ์ และการบริหารงานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์และบทบาทหน้าที่การดำเนินงานของสหกรณ์ ความต่าง คือ การแสดงผลงบการเงินและการจัดทำบัญชี ได้แก่ การออกเอกสารสำคัญทางบัญชีของทั้งสองสหกรณ์ โดยทางสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด บันทึกในโปรแกรมแล้วทำการแสดงผลออกมาทางเครื่องพิมพ์ ใช้ระบบบัญชีในการจัดทำบัญชี โปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกบัญชีใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ACL ของอาจารย์สุวัฒน์ ชันเชื้อ และทางสหกรณ์การนิคมแม่สอด จำกัด จะออกเอกสารที่ทางสหกรณ์จัดทำขึ้นเอง ใช้ระบบบัญชีเดียวในการบันทึกบัญชี โปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกบัญชีใช้โปรแกรมกรมตรวจบัญชีและโปรแกรม GL (General Ledger) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กล่าวคือ รูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์จะมีความแตกต่างกันเนื่องจากลักษณะของสหกรณ์ที่ต่างกันทำให้รูปแบบการจัดทำบัญชี การเลือกใช้ระบบบัญชี และการใช้โปรแกรมในการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกัน

โดยส่วนของปัญหาที่พบเจอในการจัดทำบัญชีทางสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด จากการสัมภาษณ์พบว่า ระบบบัญชีที่สหกรณ์ใช้ในการดำเนินงานมีความยุ่งยาก เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีมีประสบการณ์ทำงานน้อย ประกอบกับไม่ชำนาญกับการโปรแกรมบัญชีสอดคล้องกับวิจัยของชุตติกาญจน์ เกิดประกอบ (2554) พบว่า ระบบบัญชีของสหกรณ์ที่ยุ่งยากซับซ้อนเข้าใจยาก และสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจหลายด้านมีความยุ่งยากซับซ้อน ผู้บริหารสหกรณ์ให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจมากกว่าการจัดทำบัญชี สหกรณ์ขาดเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และมีความเห็นว่าปัญหาการจัดทำบัญชีของสหกรณ์มีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด พบว่า สหกรณ์มีความแตกต่างกันตามประเภทของสหกรณ์ ซึ่งแต่ละสหกรณ์ควรเลือกใช้โปรแกรมบัญชีให้เหมาะสมกับประเภทของตนเอง หรือหากยังไม่มีโปรแกรมก็สามารถนำของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์มาใช้ เนื่องจากกรมตรวจบัญชีจะมีการใช้ความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมบัญชีอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรแม่สอด จำกัด และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัดควรศึกษาการดำเนินงานในทุกฝ่ายของสหกรณ์โดยนำแนวคิดวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เข้ามาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อที่จะได้รู้ขั้นตอนในการดำเนินงานของสหกรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, สำนักนโยบายและมาตรฐาน. (2550). **คู่มือระบบบัญชีสหกรณ์การเกษตร**. [Online]. Available: https://www.cad.go.th/ewt_dl_link.php?nid=35047 [2560, ตุลาคม 22].
- ชุตติกาญจน์ เกิดประกอบ. (2554). **ปัญหาการจัดทำบัญชีของสหกรณ์ในจังหวัดอ่างทอง**. [Online]. Available: <http://www.repository.rmutt.ac.th> [2561, พฤษภาคม 10]